

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Баланың бойына ұлттық құндылықты ойын арқылы сіңіру

ЖАРИЯЛАНДЫ
16.10.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/183390/>

Кенжебай Алтынай Кенжебайқызы

Атырау қаласы, “Зейнеп, Амина және балапандар” бөбекжай балабақшасы, тәрбиеші

Қазақ халқының ұрпақ тәрбиесіндегі ең басты ұстанымы — баланы ұлттық рухта тәрбиелеу, өз халқының тарихын, салт-дәстүрін, тілін, мәдениетін құрметтей білетін тұлға қалыптастыру. Ел болашағы – бүгінгі бүлдіршіннің бойына дарыған рухани құндылықтармен өлшенетіні сөзсіз. Сол себепті мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбие мен оқыту үдерісінде ұлттық құндылықтарды сіңіру жұмысы ерекше назарда болуы қажет.

Бүгінгі таңда қоғамның дамуымен бірге балабақшадағы тәрбие мазмұны да жаңарып, ұлттық бағыттағы жұмыстарды жаңа әдіс-тәсілдер арқылы жүзеге асыру өзекті мәселеге айналды. Баланың дүниетанымы мен мінез-құлқы негізінен ойын арқылы қалыптасатыны белгілі. Сондықтан **ұлттық құндылықтарды ойын арқылы сіңіру – ең тиімді әрі табиғи әдіс** болып табылады.

Ойын – ұлттық тәрбиенің өзегі

Ойын – баланың ішкі әлемін, қызығушылығын, қабілетін, қиялын дамытатын ең қуатты құрал. Ал ұлттық мазмұндағы ойындар арқылы баланың бойына халқымыздың әдет-ғұрпы, салт-дәстүрі, үлкенге құрмет, кішіге ізет көрсету сияқты қасиеттер сіңеді.

Мысалы, «Арқан тарту», «Асық ату», «Теңге ілу», «Бәйге», «Сақина салу», «Тақия тастамақ» сияқты ұлттық ойындар арқылы балалар ептілікке, бірлікке, әділдікке, жылдам шешім қабылдауға үйренеді. Бұл ойындардың әрқайсысының тәрбиелік астары терең:

«Асық ойыны» – мергендік пен байқағыштықты арттырады;

«Арқан тарту» – ұйымшылдыққа баулиды;

«Тақия тастамақ» – байқампаздық пен тапқырлықты дамытады;

«Қыз қуу», «Теңге ілу» – батылдық пен әдемілікке, дәстүрлі мәдениетке қызығушылықты арттырады.

Ойын барысында бала өз халқының дүниетанымын іс жүзінде сезінеді, ұлттық мәдениетті табиғи жолмен бойына сіңіреді.

Ұлттық құндылықтың мәні және оны балабақшада дамыту

Ұлттық құндылық – бұл ұлттың тарихында, мәдениетінде, тұрмысында қалыптасқан рухани және адамгершілік байлықтар жиынтығы. Оған:

тіл мен діл,

салт-дәстүр мен әдет-ғұрып,

өнер мен қолөнер,

адамгершілік қасиеттер (имандылық, ізгілік, еңбекқорлық, сыйластық) жатады.

Мектепке дейінгі жастағы балаларда бұл ұғымдарды түсінікті және әсерлі етіп жеткізудің ең тиімді жолы – **ойын мен көрініс, ұлттық ән-күй, халық ауыз әдебиеті үлгілері** болып табылады.

Мысалы, «Қонақ күту», «Наурыз тойы», «Бесікке салу», «Тұсау кесу» сияқты тұрмыстық ойын-сахналар арқылы балалар халқымыздың дәстүрін тәжірибеде үйренеді. Осындай ойын түрлерін сабақта және бос уақытта жүйелі қолдану арқылы тәрбиеші ұлттық сана мен рухани мәдениеттің алғашқы негіздерін қалайды.

Тәрбиешінің рөлі және ойын ұйымдастырудағы әдістемелік қырлар

Ұлттық мазмұндағы ойындарды ұйымдастыруда тәрбиешінің шеберлігі мен шығармашылығы ерекше рөл атқарады.

Тәрбиеші ең алдымен:

1. Баланың жас ерекшелігіне сай ойын түрін таңдауы керек;
2. Ойынның тәрбиелік мақсатын нақты анықтауы қажет;
3. Баланың қызығушылығын арттыратын ұлттық детальдар – киім, әуен, тұрмыстық заттарды пайдалану маңызды;
4. Әр ойыннан кейін қорытынды жасап, балалармен бірге талдау жүргізу тиімді.

Мысалы, «Қазақтың ұлттық киімдері» тақырыбында өткізілген ойын-сабақта балалар «Киім кию мәдениеті», «Ою түрлері», «Кимешек пен сәукеле» туралы біліп, ұлттық киімдерді ажырата білуге дағдыланады. «Қазақтың дастарханы» ойыны арқылы балалар нанды қадірлеуді, асқа құрметпен қарауды үйренеді.

Ойын арқылы дамитын қасиеттер

Ойын барысында бала тек ойнап қана қоймайды, ол:

сөйлеу және ойлау қабілетін дамытады;

ұлттық тілдің сөз байлығын меңгереді;

өз ойын еркін жеткізе білуге үйренеді;

топпен жұмыс істеу, келісу, сыйластық, достық қасиеттерін бойына сіңіреді.

Ұлттық ойын арқылы берілген әрбір тәрбие сәті – баланың болашақ азаматтық бейнесін қалыптастырудың алғышарты. Тәрбиешінің әр сабағында ұлттық ойын элементтерін қолдану – баланың туған халқына сүйіспеншілігін арттырады, ұлттық сана мен рухани тұтастыққа бастайды.

Қорытынды

Қорыта келгенде, **ұлттық құндылықтарды бала бойына сіңірудің ең тиімді жолы – ойын арқылы үйрету** екенін тәжірибе дәлелдеп отыр. Өйткені ойын – баланың ең сүйікті іс-әрекеті, ал сол іс-әрекет арқылы берілген тәрбие – ең әсерлі әрі есте қалары анық.

Мектепке дейінгі ұйымның басты мақсаты – баланы жан-жақты дамыта отырып, өз халқының дәстүрін, тілін, мәдениетін құрметтейтін тұлға етіп тәрбиелеу. Бұл бағыттағы ең үлкен жауапкершілік – әр тәрбиешінің шығармашылығында, ұлттық рухты ұрпақ бойына сіңірудегі талпынысында жатыр.

Халық даналығында: *«Ұлттың жаны – тілінде, жүрегі – мәдениетінде, абыройы – тәрбиесінде»* делінген. Ендеше, біздер, тәрбиешілер, әр баланың жүрегіне ұлттық рухтың дәнін ойын арқылы егіп, оны өмір бақи өнеге боларлық қасиетке айналдыруға міндеттіміз.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.